

Зоран Аврамовић, *Родомрсци*, "Култура полиса" и "Графомаркетинг", Нови Сад 2009, стр. 195.

Професор Зоран Аврамовић је написао књигу о особеној појави у нашем друштву – презиру према обичном народу и мржњи према својој држави. Аврамовић јасно разликује критику државе и друштва, коју сматра легитимном и потребном, од активног пропагандног рата против интереса сопствене нације (стр. 5). Тај рад против властите заједнице има неколико карактеристика, по којима ће се "родомрсци" увек лако моћи препознати.

Прва њихова одлика јесте да ће свагда наћи оправдање за сваку меру која се предузимају против Србије. Било да су то економске санкције, политичка изолација, или чак бомбардовање, за све што се Србији догоди главни кривац ће увек бити Србија. Када словеначки резервисти у "прљавом рату" 1991. убијају српске регруте, кривци неће бити Словенци, већ Срби; када Хрвати изгоне Србе из Крајине, кривац неће бити Хрватска већ Србија; када нас НАТО бомбардује, или када бесни албански терор на Косову, опет ће кривац бити Србија (10; 52).

Друга одлика "родомрзаца" јесте да ће, када треба решити неки спор, увек примењивати онај критеријум који је штетан за Србе. Рецимо, у случају Републике Српске и БиХ тврдиће да је "територијални интегритет" изнад свега. Али, у случају Косова, наши "родомрсци" изненада ће се сетити "права народа на самоопредељење". Такође, када је у питању немогућност Београда да управља Приштином, захтеваће се прихватање "реалности на терену". Али, када је реч о управи Приштине над Северном Митровицом, врлина "признавања реалности" изненада ће нестати пред "поштовањем локалних норми и закона".

Треће, "родомрсци" ће тражити да се српски државници непрекидно извињавају и кају пред нашим суседима због Сребренице или Вуковара. Али, имаће пуно разумевања што се хрватски политичари ни мало не кају због протеривања Срба 1995, или што ни једном америчком или ЕУ политичару, приликом посете Београду, не пада на памет да се извини због бомбардовања 1999. године (30).

Сви наши "родомрсци"

Пише: Слободан Антонић
субота, 18 април 2009 16:14

Четврто, "родомрсци" се, по Аврамовићу, препознају по томе што непрестано супротстављају идеју цивилизоване и напредне Европе слици дивљачке и назадне Азије, и упорно деле Србе на "Европљане" и "Азијате" (75). Штавише, као главну земљу "азијатства" узимају Русију и са невероватном злобом нападају све што има везе са овом земљом, чак и са њеном културом.

Пето, "родомрсци" од Срба захтевају да забораве да су Срби и да увек буду само грађани ове или неке друге земље. Напротив, када је реч о било којој етничкој групи која живи у Србији или са Србима, они ће подржавати свако њихово национално испољавање и максимално подупирати сваки њихов национално-политички захтев (159).

Шесто, "родомрсци" ће сматрати да су егоизам и лично користољубље основна одлика "модерног, еманципованог човека", а да су осећање припадности заједници (патриотизам), као и жртвовање за ближње, нешто глупо, "ретроградно" и "превазиђено". Такође ће увек говорити само о правима у односу на државу у којој живе, али никада се неће сетити и дужности према заједници.

И седмо, изругиваће се свакој државној или културној традицији - од прославе војних победа до писања ћирилицом. Такође, неће признавати ни једну културну вредност – уметничко или научно дело – која није претходно "верификовано" у Загребу или у Љубљани, као местима "више културе" и "више науке".

Све у свему, они ће преузимати све стереотипе, предрасуде, слике и конструкције о Србима разрађене у пропаганди хрватских, албанских и других српских "пријатеља" и затим их ширити по Србији као апсолутну и неупитну истину, са којом Срби има да се "суоче" и прихвате је без остатка. (8).

Још једном треба рећи да Аврамовић не одбацује сваку критику државе и друштва. Он сматра да је, рецимо, критика власти, током 1990-их, била потребна и оправдана. Али, истих тих деведесетих, црвена линија непатриотског понашња пређена је онога тренутка када се почео примати новац од непријатеља земље (9-10). А појам непријатеља, бар у нашем случају, уопште није тешко одредити – то су они центри моћи (дакле, не народи или културе) под чијим благословом су, рецимо, 1995. године, Срби протерани из Хрватске, који су, затим, 1999, бомбама и ракетама рушили Србију, и који су, доцније, помагали сецесију Црне Горе (2006) и отргнуће Косова (2008).

Аврамовић наводи много примера писања и говорења у којима постоји озбиљан проблем са односом према властитој земљи и народу. Рецимо, он анализира фељтон Ивана Чоловића "Култура, нација, територија", објављиван у листу "Данас" од 13. августа до 3. септембра 2002. У том фељтону се, како извештава Аврамовић, напада сама идеја српског идентитета као "националистичка". Наиме, каже Чоловић, Срби су направили "неосвојиву тврђаву свог идентитета у коју се они повлаче у случају војних пораза, из које крећу у нове ратове за нове територије" (цитат код Аврамовића на стр. 82). Ако се, дакле, жели да се избегне да Срби "крећу у нове ратове за нове територије", логично би било да се деконструира тај страшни идентитет, и изгради неки други. Ваљда у том циљу, Чоловић и прави својеврсну "листу за одстрел", на коју ставља многе истакнуте српске културне посленике: Д. Медаковића, М. Екмечића, В. Крестића, М. Бећковића, С. Ракитића, М. Данојлића, Р. П. Нога, Н. Кусовца, Михајла Марковића, Михајла Ђурића, итд. (82). Аврамовић са чуђењем наводи и податак да је Чоловића, ваљда због овог свог важног "културкампа", српски министар културе, Воја Брајовић 2007. године ставио на списак "заслужних културних стваралаца" и као "признање за врхунски допринос националној култури" доделио му месечну апанажу од 500 евра! (83).

Аврамовић наводи и пример Боре Ћосића, који се, у Хелсиншкој повељи (новембар-децембар 2007, стр. 39-40), пишући из Немачке, руга српским крсним славама. "Ортодоксна религија", пише Б. Ћосић (тј. православље), "покупила је много тога из предхришћанских времена, Срби су, то је ваљда јасно, заправо прикривени пагани", па тако "у част сопствених Лара и Пената, одређеног датума, у Срба, ако баш тога часа не води се тамо неки сулуди рат, организују се невиђене гозбе. (...)Пред такве дане читаво домаће животињство захватала је паника, јер Срби пред празник кољу све што стигну, кокоши, гуске и ћурке, највише прасад, све по тој земљи у један мах скичи и грокће, а крв невиних животиња лије се по тржницама". "Сећам се и огласа у новинама", пише Ћосић, "Кољемо по кућама". То значи да би вам посебни људи могли доћи дома, да закољу шта је већ потребно. Знам да свакако и данас као и пре има у то време пометње у саобраћају; по трамвајима свакако још увек гачу гуске које госпође носе са Каленићеве пијаци, из аутомобила верујем и сад вире прасеће главе, чија уцвелења родбина остала је негде у Кумодражу, сву ову зверад очекује витлејемски покољ у предвечерје нечије славе".

Зато се не треба чудити, пише Аврамовић, што је тај исти Бора Ћосић у недељнику "Европа" (10. јануар 2008) изјавио да "би био несрећан када би морао да живи у Србији" (94). Али, треба се чудити што је Бора Ћосић био гост ни мање, ни више до Другог дневнику РТС-а (29. новембра), како би се представио његов нови, значајни роман "Консул у Београду". Водитељка је само пропустила да прочита макар један цитат из ове књиге, рецимо онај са 221 странице: "Грешка је остати у овој бесмисленој земљи (тј. Србији)... Чак и најмудрији, најинтелигенији међу Србима, временом постају духовно

троми, или усред опште летаргије околине, или услед алкохола, или зато што су Срби" (А, 95). "То је расизам", негодује Аврамовић, "и када би неко то рекао за било који други народ одговарао би по кривичном закону. Овде је све дозвољено" (95). "Нема чудовишнијег колетивног мазохизма", каже још он, од ових, типичних "расистичкигх тврдњи о `тлу и нацији" (95).

На сличном фону је и изјава Латинке Перовић, коју наводи Аврамовић, из листа "Република": "Кључно чега треба да одрекне српско друштво јесте култура убијања, штедро баштињена за Милошевићевог режима, а данас тињајућа у притајеној метастази, у рукавцима институција друштва" (100). Или изјава Срђе Поповића: "Просечан Србин има 12 година менталног узраста и зато, када му дате пушку он се томе радује, пуца..." ("Политика", 21. јун 2008; А. 139). Или изјаве Николе Самарџића о Србима као «биолошком отпаду» и «смећу» које само може да «загади Европску унију» (*Пешчаник ФМ*, Књ. 10, стр.

61-2), или његово вајкање о "српским политичким сподобама прикупљеним са дна генетског талоба" ("Политика", 21. јун 2008) "Има ли чистијег примера унутрашњег расизма?", пита се, о овим и другим изјавама Аврамовић. "Како би раговао Француз или Американац када би се нешто тако написало о њима?" (139).

Али, у Србији се такве појаве не само толеришу, већ се и њихови носиоци награђују синекурама и почастима. Тако је, рецимо, Милан Ст. Протић који се својевремено отворено залагао да Србија призна независност Косова и који је на телевизији Фокс, 2. јула 2008, јавно обзнанио да је "Србији потребан старатељ", у октобру 2008, именован за српског амбасадора у Швајцарској! "O tempora, o mores!", исказује своје чуђење због овога Аврамовић (120).

Као посебно дегутантну појаву писац ове књиге помиње радовање неких наших "родомрзаца" због туђе смрти, тачније, због смрти Слободана Милошевића. Они су, подсећа нас Аврамовић, 18. марта 2006, на Тргу Републике, на дан Милошевићеве сахране, организовали праву фешту, све са шареним балонима и радосним повицима учесника поворке. Аврамовић набраја неке судеонике ове својеврсне "параде злурадости и смртољубља" – Владана Батића, Жарка Кораћа, Радмилу Хрустановић, Миљенка Дерету, Борку Павићевић, Алису Стојановић, Јанка Баљка – и каже да се тај плес над туђим гробом не може схватити никако другачије до као "увод у моралну деструкцију нације" (147). Такво понашање једноставно може да изазове само гађење "сваког ко је сачувао зрно савести и достојанства у себи", закључује Аврамовић (147).

Сви наши "родомрсци"

Пише: Слободан Антонић
субота, 18 април 2009 16:14

Да, "родомрсци" су заиста бизарна појава у нашем друштву и Аврамовић их озбиљно и пажљиво анализира у овој важној књизи. Но сам овај феномен вероватно тражи и другачије приступе, не само социолошке, већ и психолошке, културолошке, па уметничке. Једна фарсична комедија на ту тему можда би омогућила да се друштво много боље суочи са овом појавом него све наше научне књиге. Ипак, док се у уметничком свету не појави још неки Павле Ћосић, који ће у делу сличном "Лепосави" хумористички оцртати овај сегмент наше стварности, остаће нам да читамо Аврамовићеве "Родомрсце" и питамо се колико још далеко можемо да одемо у самомржњи, самопонижењу и самопрезиру?